

Grön infrastruktur i prövning och planering

Handlingsplanernas roll i prövning och
planering vs Vattenförvaltning

Lennart Sorby

Havs
och Vatten
myndigheten

Grön infrastruktur tillämpad definition

Ett ekologiskt funktionellt nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet.

HaV:s övergripande mål med grön infrastruktur

Förvaltning inom geografiskt utpekade områden som stärker och utvecklar centrala insatser för att nå miljömålen och det landskapsinriktade arbetet genom att främja

- natur- och kulturvärden,
- friluftsvärden,
- naturresurserna fisk och skaldjur
- vattenresursen
- klimatanpassning, dels genom reducering av översvämningsrisker med hjälp av naturliga och halvnaturliga lösningar, dels genom upprätthållande av ekosystemens funktioner i ett förändrat klimat

Ett fokus är att stärka insatsarbetet i övergångszoner

Vilka mål har vi i sikte?

- **Svenska miljömål** (t.ex. konkreta etappmål om areal skyddade områden)
- **Globala hållbarhetsmål** (t.ex. delmål om återställning av vattenrelaterade ekosystem och fiskbestånd)
- **Mål och åtgärder med ursprung i CBD** (t.ex. konkreta mål om återställning av degraderade ekosystem)
- **Mål/åtgärder i havs- och vattenförvaltningen** (t.ex. åtgärder om utredning om var ytterligare fredningsområden bör införas i kustområdena, genomförande av restaureringsåtgärder för ålgräs)
- Fiskeripolitikens ambitioner om **ekosystembaserat fiske**

Några exempel på relevanta, akvatiska ekosystemtjänster

- **Naturlig vattenreglering** (Ekosystemens kapacitet att dämpa eller reglera avrinning, flödes hastighet, återförsel till grundvatten, vattenhållningsförmåga, översvämningsskydd)
- **Klimatreglering** (t.ex. inlagring i undervattensvegetation)
- **Dricksvatten** (Tillhandahålla rent dricksvatten via yt- och grundvatten)
- **Kultur – och naturarv** (T.ex. historiska vrak, fornyfynd, fiskelägen)
- **Möjlighet till rekreation och turism** (Upplevelsevärden, t.ex. idrott, bad, fritidsbåtsliv, fritidsfiske, fågelskådning, avkoppling. Koppling till hälsa och estetiska värden)

Ekosystemkomponenter

Ekosystemkomponenter kan delas in i biotiska och abiotiska komponenter som tillsammans bygger upp ett ekosystem.

Biotiska ekosystemkomponenter kan t.ex. vara populationer, arter, artkomplex, livsmiljöer/habitat eller biotoper.

Abiotiska ekosystemkomponenter kan t.ex. vara vatten, ljus, klimatregim, topografi, berggrund eller bottenstrukturer såsom hård-, grus-, sand- och mjukbottenar.

Många begrepp – vad har betydelse för prövning och planering?

Grön infrastruktur	Nätverksbilda hydrografi	Åtgärdsplanering	Klimatanpassning
Övergångshabitat	Spridning av föroreningar	Ekosystemkomponenter	Friluftsliv
Kantzoner	Försurning av sjöar	Naturvärdesbedömning	Ekologisk kompensation
Söt-saltvatten	Kalkningsbehov	Ekosystembaserat	Naturområden
Våtmarker	Vattennivåer	Miljökonsekvensbeskrivningar	Biotoper
Nyckelhabitat	Översvämningar i riskområden	Områdesskydd	Strukturer, Funktioner, Processer
God Hydrografi	Miljökänsliga områden	Fysisk planering (havsplanering)	Element i landskapet
Fysisk karakteriseringsdatabas	Påverkan i landskapet	Biotisk ekosystemkomponent	Bevarandestatus
Ekosystemtjänster	Konnektivitet	Abiotiska ekosystemkomponenter	Restaurering
Paraplyarter	Miljöövervakning	Sedimentlevande djur	Torka
Habitat,	Kraftverksdata	Epibentiska organismer	Nulägesbeskrivning
Habitatkvalitet,	Elfiske	Fågel	Åtgärdsprogram
Migrationsmöjligheter	Biotopkartering	Däggdjur	Landskapsekologiska samband
Nyckelparametrar	Referensförhållande	Fisk
Tillstånd för arterna	Översvämningkartering	Naturlighet, sårbarhet och utsatthet	
Funktionella habitat	Skredriskkartering	Biologisk mångfald	
Funktionella spridningsvägar	Erosion och deposition	Bevarande av natur- och kulturmiljöer,	

De regionala handlingsplanerna för grön infrastruktur ska utformas så att de kan användas i den fysiska planeringen enligt

- PBL
- infrastrukturlagstiftningen
- prövningar enligt miljöbalken

Handlingsplanerna utgör *planeringsunderlag*.

Planerna har inte någon självständig juridisk verkan, och att de därför endast kan påverka markanvändningen indirekt, via olika aktörers avvägningar och agerande i prövning och planering.

- PBL
 - Översiktsplan
 - Detaljplan
 - Områdesbestämmelser
- Infrastrukturlagstiftningen
 - Väglag
 - Järnvägslag
 - Farledslag
 - Anläggningslag
 - Gasledningar
 - Ellag
- Prövningar enligt miljöbalken
 - Miljöfarlig verksamhet – prövning eller anmälan
 - Vattenverksamhet – prövning eller anmälan

Miljöbalkens bestämmelser ska tillämpas i övrig lagstiftning

2 kap Hänsynsregler

3-4 kap Hushållningsbestämmelser

5 kap Miljökvalitetsnormer

6 kap MKB

7 kap Områdesskydd

8 kap särskilt skydd för växter och djur

- PBL
 - Översiktsplan
 - Detaljplan
 - områdesbestämmelser
- Infrastrukturlagstiftningen
 - Väglag
 - Järnvägslag
 - Farledslag
 - Anläggningslag
 - Gasledningar
 - Ellag
- Prövningar enligt miljöbalken
 - Miljöfarlig verksamhet – prövning eller anmälan
 - Vattenverksamhet – prövning eller anmälan

Miljöbalkens bestämmelser ska tillämpas i övrig lagstiftning

2 kap Hänsynsregler

3-4 kap Hushållningsbestämmelser

5 kap Miljökvalitetsnormer

6 kap MKB

7 kap Områdesskydd

8 kap särskilt skydd för växter och djur

Grön infrastruktur måste omtolkas till Miljöbalkens terminologi....

- Skyddade arter eller habitat - inte biologisk mångfald
- Områdesskydd – inte funktionella spridningsvägar
- Föreskrivna bedömningsgrunder för biotiska och abiotiska faktorer – inte allmänna värdebedömningar
- Riksintressen – inte spridningsvägar
- MKB ska beskriva ”ingreppet” i den gröna infrastrukturen
- kommun och myndighets juridiska skyldigheter

Miljöbalkens bestämmelser ska tillämpas i övrig lagstiftning

2 kap Hänsynsregler

3-4 kap Hushållningsbestämmelser

5 kap Miljökvalitetsnormer

6 kap MKB

7 kap Områdesskydd

8 kap särskilt skydd för växter och djur

Grön infrastruktur och vattenförvaltning hänger ihop via 5 kap MB

Miljökvalitetsnormer

- Men....
 - MKN pratar inte om biologisk mångfald
 - MKN baserar sig på vissa indikatorer som beskriver vattenmiljön (bedömningsgrunder för biotiska och abiotiska faktorer)
 - MKN godtar viss påverkan (50%)
 - Men det är juridiskt bindande för kommun och myndighet
 - Får inte försämrats
 - Ska omsättas direkt – eller genom åtgärdsprogram

Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten

BEDÖMNINGSGRUNDER FÖR SJÖAR OCH VATTENDRAG

- 1 Växtplankton i sjöar
- 2 Makrofyter i sjöar
- 3 Kiselalger i vattendrag
- 4 Bottenfauna i sjöar
- 5 Bottenfauna i vattendrag
- 6 Fisk i sjöar
- 7 Fisk i vattendrag
- 1 Näringsämnen i sjöar
- 2 Näringsämnen i vattendrag
- 3 Siktdjup i sjöar
- 4 Syrgas i sjöar
- 5 Försurning i sjöar
- 6 Försurning i vattendrag

BEDÖMNINGSGRUNDER FÖR KUSTVATTEN

- 1 Bottenfauna i kustvatten
- 2 Makroalger och gömfröiga växter i kustvatten
- 3 Växtplankton i kustvatten
- 1 Siktdjup i kustvatten
- 2 Näringsämnen i kustvatten
- 3 Syrebalans i kustvatten

BEDÖMNINGSGRUNDER FÖR HYDROMORFOLOGI

2. Konnektivitet i vattendrag
3. Hydrologisk regim i vattendrag
4. Morfologiskt tillstånd i vattendrag
5. Konnektivitet i sjöar
6. Hydrologisk regim i sjöar
7. Morfologiskt tillstånd i sjöar
8. Konnektivitet i kustvatten
9. Hydrografiska villkor i kustvatten
10. Morfologiskt tillstånd i kustvatten

SGU: Grundvattenberoende ekosystem

Vattenförvaltning

➤ Klassificering

➤ Miljökvalitetsnormer

➤ Åtgärdsprogram

➤ Grön infrastruktur!

➤ Klimatanpassning!!

MKN Hög vattenstatus

MKN God vattenstatus

Vattenförvaltningen ska beakta skyddade områden: åstadkomma överensstämmelse med alla normer och mål senast 15 år efter tidpunkten för detta direktivs ikraftträdande

Havs
och Vatten
myndigheten

SKYDDADE OMRÅDEN

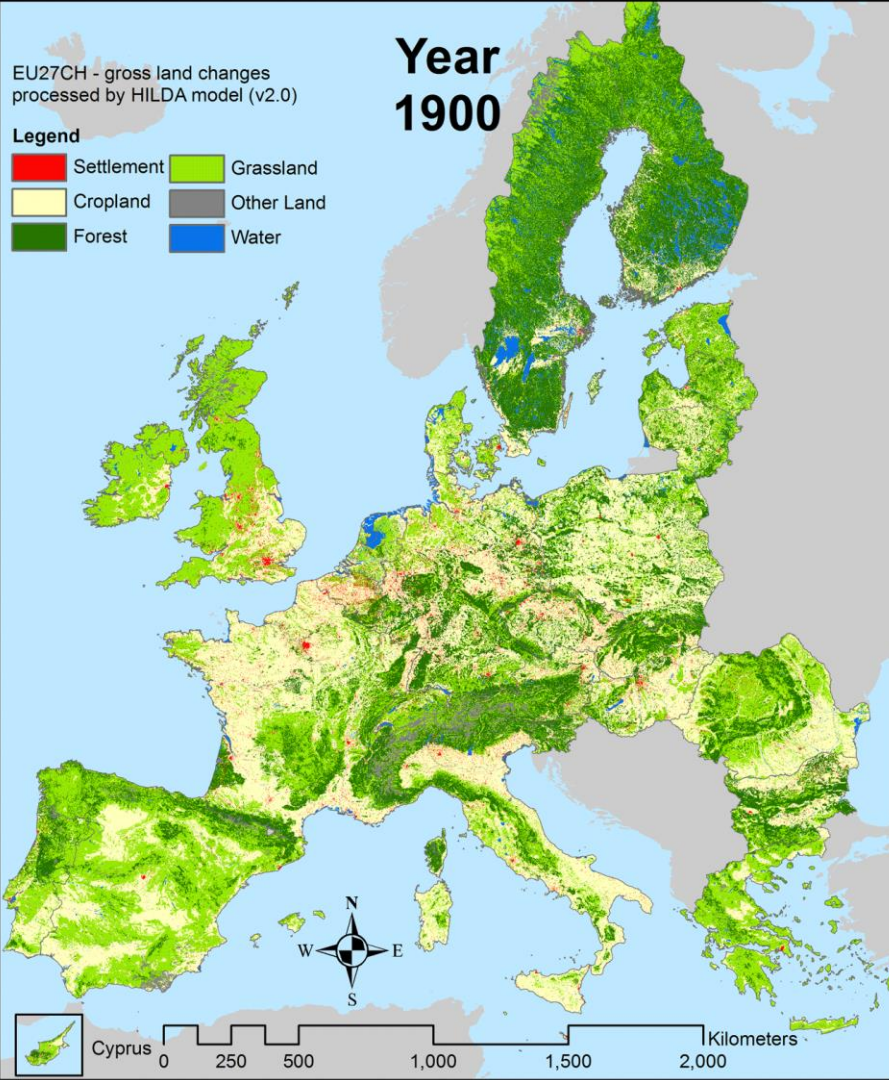
- i) dricksvatten
- ii) skydd av ekonomiskt betydelsefulla vattenlevande djur- eller växtarter.
- iii) Rekreationsvatten och badvatten
- iv) Områden som är känsliga för näringsämnen, avloppsvatten och nitrat.
- v) skydd av livsmiljöer eller arter där bevarandet eller förbättrandet av vattnets status är en viktig faktor för deras skydd, inklusive relevanta Natura 2000 områden

SGU: Grundvattenberoende ekosystem

Biotoperna avgör ekosystemet som bestämmer resiliens för vattenlandskapet.

Europa blir grönare...

Havs
och Vatten
myndigheten